

COVID-19 PANDEMİSİNİN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİMLERİNE VE PSİKOSOSYAL DURUMLARINA ETKİSİ: İSTANBUL ÖRNEĞİ

THE EFFECT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE EDUCATION AND PSYCHOSOCIAL STATUS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS: THE CASE OF ISTANBUL

Dr. Öğr. Üyesi Deniz ACUNER

Işık Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu

Öğr. Gör Neşe ŞEKERCİ

Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Çocuk Gelişimci Berra PİLAVCI

Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Çocuk Gelişimci Asena BİTAR

Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Çocuk Gelişimci Elif GÜLER

Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Çocuk Gelişimci Tenzile AYTEKİN

Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Özet

Tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisinde Türkiye’de 16 Mart 2020 tarihinden itibaren eğitime ara verilmiş, ardından çevrimiçi (uzaktan) eğitime geçilmesine karar verilmiştir. Pandemi sürecinde uzaktan eğitime geçilmesi, çocukların fiziksel, bilişsel, psikososyal ve diğer tüm gelişim alanlarını etkilemiş, verilen eğitimin içeriğinde ve işleyişinde çeşitli değişimler ortaya çıkmıştır. Bu araştırmanın amacı, Covid-19 pandemisinin ortaokul öğrencilerinin eğitimlerine ve psikososyal durumlarına etkisini incelemektir.

Araştırma niteliksel bir çalışmadır. Veri toplama yöntemi olarak bireysel derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda İstanbul’da okuyan 12 ortaokul öğrencisi ile ailelerinden onam alınarak yarı yapılandırılmış soru formu doğrultusunda yüz yüze ve çevrimiçi olarak ortalama 30-60 dakika süren derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler deşifre edilerek betimsel analiz ve içerik analiziyle değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde MAXQDA bilgisayar yazılımı kullanılmıştır.

Katılımcı ifadelerinden “çevrimiçi eğitim, sosyal yaşam, rutinler (günlük yaşam aktiviteleri) ve duygu durum” olmak üzere dört ana temada ve 23 kod oluşturulmuştur. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin eğitim yaşantılarının ve psikososyal durumlarının pandemi sürecinden genel olarak olumsuz etkilendiği görülmüştür. Araştırmaya katılan İstanbul’da ortaokul düzeyinde eğitim gören öğrenciler; ev dışına çıkmak ve pandemiden önceki yaşantılarına geri dönmek istediklerini, uzaktan eğitim sürecinde sabahları daha geç uyandıklarını, pandemiden önceye kıyasla düzensiz beslendiklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte ders çalışma düzenlerinin ve ders işleyişinin değiştiğini, derslerden alınan verimin azaldığını, teknolojik yetersizliklerden dolayı derslerde problem yaşadıklarını ve bu problemlerden dolayı stres düzeylerinin arttığını, aileleriyle pandemi sürecinde daha fazla vakit

geçirdiklerini ve evde kardeşlerinden kaynaklanan dikkat dağınıklığı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Gerekli önlemler alınarak yüz yüze eğitime geçilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 pandemisi, çevrim içi (uzaktan) eğitim, psikososyal durum

Abstract

In the Covid-19 pandemic, which has affected the whole world, education has been suspended in Turkey as of March 16, 2020, and then it has been decided to switch to online (distance) education. The transition to distance education during the pandemic process has affected children's physical, cognitive, psychosocial and all other developmental areas, and various changes have occurred in the content and functioning of the education provided. The purpose of this research is to examine the impact of the Covid-19 pandemic on the education and psychosocial status of secondary school students.

This research is a qualitative study. Individual in-depth interview technique was used as the data collection method. In this context, face-to-face and online in-depth interviews lasting 30-60 minutes were conducted with 12 secondary school students studying in Istanbul, in line with the semi-structured questionnaire, with the consent of their families. The data obtained from the interviews were deciphered and evaluated with descriptive analysis and content analysis. MAXQDA computer software was used to analyze the data.

Among the participant statements, four main themes and 23 codes were formed: "online education, social life, routines (activities of daily living) and mood". As a result of the analyzes made, it was seen that the educational experiences and psychosocial situations of the students were generally negatively affected by the pandemic process. Students studying at secondary school level in Istanbul participating in the research; They stated that they want to go out of the house and go back to their lives before the pandemic, that they wake up later in the mornings during the distance education process, and that they eat irregularly compared to before the pandemic. In addition, they stated that their study patterns and coursework changed, the efficiency of the lessons decreased, they had problems in the lessons due to technological inadequacies and their stress levels increased due to these problems, they spent more time with their families during the pandemic process and they experienced distraction from their siblings at home. It is recommended to switch to face-to-face training by taking the necessary precautions.

Keywords: Covid-19 Pandemics, Online (Distance) Education, Psychosocial situation

1.GİRİŞ

Türkiye’de pandemi sürecine bağlı olarak 12 Mart 2020’den itibaren izolasyona dair önlemler alınmaya başlanmış; sosyal mesafeyi koruma, bireysel izolasyonu sağlama, toplu alanlarda maske kullanımı, bazı işletmelerde çalışma saatlerinin düzenlenmesi, toplu etkinliklere ve toplu taşımalardaki yolcu sayısına getirilen kısıtlamalar gibi uygulamalar hayat geçirilmiştir. (Akoğlu, Karaaslan, 2020). 12 Ağustos 2021 tarihi itibarıyla dünya genelinde Covid-19 vaka sayısının 207 milyon olduğu bildirilmiştir. Pandemi çocuklarda da ölüme neden olmuştur. Gelişmekte olan ülkeler arasında bulunun Brezilya’da 15 Nisan 2021 verilerine göre 0-9 yaş aralığındaki 2.216 çocuğun Covid-19’dan dolayı ölmüş ve 67.000’den fazla çocuk

hastaneye kaldırılmıştır (Davey, M., 2021). Malezya’da ise Sağlık Bakanı Adham Baba, 2019 Ocak ile 30 Mayıs 2021 tarihleri arasında toplam 82.341 çocuğa koronavirüs bulaştığını açıklamıştır (Sipalan, 2021). Türkiye’de ise Sağlık Bakanlığı tarafından Türkiye’de Covid-19’a bağlı ölümlerin %6,5’ünü 15 yaş altı ölümlerin oluşturduğu bildirilmiştir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020).

Hastalığın yayılımının önlenmesi için yapılan düzenleyici politikalar, bireysel ve toplumsal hayatta önemli değişikliklere sebep olmuş ve bireyleri fiziksel, sosyal ve psikolojik açıdan önemli ölçüde etkilemiştir. Pandemi sürecinde yetişkinler kadar çocuklar da bu değişimlere ayak uydurmaya çalışmış ancak farklı düzeylerde etkilenmişlerdir.

Pandeminin çocuklar üzerindeki gelişimsel etkilerinden biri de psikososyal gelişimleri üzerinde olmaktadır. Literatürde psikososyal gelişim; sosyal duygusal gelişim kavramı ile de karşımıza çıkabilmektedir. Psikososyal gelişim bireylerde diğer bireyler için anlamlı olmak ve varlığının onaylanması, güvenli ve olumlu bağ kurabilmek ve bu bağı sürdürebilmek, sosyalleşme, aidiyet duygusunun gelişmesi, kendisi ve diğer insanlar hakkında olumlu duygu düşüncelerine sahip olmak ve bu duygu düşünceleri güven ortamı içinde ve sağlıklı bir şekilde ifade etmeye teşvik edilecek bir ortamda ve yaşantıya sahip olmak gibi anlamlar içerebilir (Sert Ağır, 2014). Ortaokul düzeyindeki normal gelişim gösteren çocukların psikososyal gelişim özelliklerine detaylı olarak incelendiğinde; içe kapanma, aile ve akran ilişkilerindeki dengelerin değişmesi, sosyalleşme ve bağımsızlaşma isteği, akranları ile rekabetin oluşması gibi özellikler görülmektedir. Kendilerini algılayışı değişmeye başlamakta ve kimlik arayışı içine girmektedirler (Aral ve Baran, 2011).

Benliklerini oluşturdukları bu dönemde kapasitelerinin üzerinde başarı beklemek, onların kendilerine ilişkin olumsuz tutumlar geliştirmelerine ve yetersizlik duygusu yaşamalarına neden olur. Arkadaşları ortaokul düzeyindeki çocuklar için önemli bir modeldir, bu nedenle akran ile etkileşim sosyal yaşamlarının merkezi konumundadır. Duygusal bir dönemdedirler ve aynı zamanda fiziksel görünüşleri konusunda çok hassastırlar (Parlaz ve vd, 2012).

Pandemide, hastalığın yaşlı nüfusta daha yıkıcı etkiler göstermesi yetişkin nüfusa odaklanılmasına yol açabilmekte; çocukların eğitim-öğretim hayatları dışında psikososyal gereksinimleri ihmal edilebilmektedir. Çocukların bu psikososyal ihtiyaçlarının göz ardı edilmesinin, ileriki dönemde dünya çapında birtakım sorunlara sebep olabileceği tahmin edilmektedir (Akoğlu, Karaaslan, 2020). Çocukların pandemi sürecinden ne şekilde ve ne düzeyde etkilendikleri gelişimleri açısından önemlidir.

Pandemi sürecinde uzaktan eğitime geçilmesiyle yaşanan aksaklıklar ve olumsuz durumlar değerlendirildiğinde oluşan problemlerin beslenme, ders çalışma gibi günlük yaşam aktivitelerinde değişim, öğrenme kaybı şeklinde olduğu gözlemlenmiştir. Alınan önlemler altında uygulanan sosyal izolasyon sebebiyle okullarda yüz yüze eğitime ara verilmiş, uzaktan eğitime geçilmiş; bazı öğrenciler eğitim öğretim hayatlarına devam edememiş, arkadaşlık ilişkilerinde kesintiler olmuştur. İmkânı olmayan ya da kısıtlı olan öğrencilerin uzaktan derslere girmede sıkıntı yaşayıp verilen eğitimlere ulaşamama ve internet bağlantısı, bilgisayar gibi teknolojik altyapı yetersizliği gibi sorunlarla karşı karşıya kaldıkları özellikle gelişmekte olan ülkelerde gözlenmiştir (Sarı, Nayır; 2020). Dünyada tüm eğitim düzeylerinden öğrenci nüfusunun yaklaşık yarısına karşılık gelen 1,6 milyar öğrencinin eğitimi kesintiye uğramıştır.

Türkiye’de bu sayı yaklaşık 25 milyon olup, ortaöğretim düzeyinde ise 11.404.385’tir (Eken, 2020; UNESCO, 2020)

Bunlara ek olarak çocuklar için diğer sosyal aktiviteler de sekteye uğramıştır. Çocuklar ve ebeveynler kısıtlı ev ortamında bir arada bulunmak ve günlük yaşam ve düzenlerini değiştirmek zorunda kalmışlardır (Çalışkan, 2020). Çocuklar günlük yaşam ve düzenlerinin değişmesinden dolayı yeni hobiler edinmeye yönelmişlerdir. Bazıları ise var olan hobilerine daha çok vakit ayırmışlardır.

Çocukların sürekli olarak ev ortamında bulunması, okul ortamından mahrum kalması fiziksel ve psikolojik iyi olma hallerini olumsuz yönde etkilemektedir. Çok uzun süre okuldan ve okulun getirdiği düzenden uzak kalma, virüsten ve hastalanmaktan korku duyma, evde olmaktan dolayı sıklık, engellenmişlik hissi ve evdeki bireylerin kendilerine ait alanların kalmayışı çocukların ruhsal durumları üzerinde olumsuz etkiler oluşturabilmektedir (Şahbudak, Emiroğlu, 2020).

Yapılan araştırmalara göre pandemi sürecinde okul çağı çocuklarında korku ve kaygıda belirgin derecede artış, huzursuzluk, saldırganlık, kardeşlerle sorun yaşama, psikosomatik şikâyetler, odaklanmada zorluk, uyku sorunları ve sosyal içe çekilme gibi davranışlar gözlenmiştir (Akoğlu, Karaaslan,2020; Imran, Zeshan ve Pervaiz, 2020; Olness, Mandalakas ve Torjesen, 2015). Okul çağı çocuklarında bu süreçte uyku bozukluğu, iştahsızlık, hiçbir şeyden keyif alamama, aşırı stres, endişe, sebepsiz ağlama, çabuk sinirlenme bulguları da yapılan çalışmalarda ortaya konmuştur (Kara, 2020; Çiçek, 2020)

Alan yazın incelendiğinde, Covid-19 pandemi sürecinin uzaktan eğitimin verimliliğine ve pandeminin çocuklar üzerindeki etkilerine yönelik çalışmaların yapıldığı görülmüş fakat bu sürecin ortaokul çocuklarının eğitimlerine ve psikososyal gelişimlerine etkilerine yönelik bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma Covid-19 pandemi sürecinin ortaokul çocuklarının eğitimlerine ve psikososyal durumlarına etkisinin incelenmesi ve pandeminin gelecek dönemdeki etkilerinin belirlenmesi açısından önemlidir.

2.GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırmanın ana amacı, Covid-19 pandemisinin ortaokul öğrencilerinin eğitimlerine ve psikososyal durumlarına etkisini incelemektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden “Fenomenoloji (olgu bilimi) yaklaşımı” kullanılmıştır. Veriler, İstanbul’da yaşayan 12 ortaokul öğrencisi ile tanıtıcı bilgi formu ve yarı yapılandırılmış soru formu kullanılarak derinlemesine görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Görüşme öncesinde çalışma hakkında velilere bilgi verilerek onam alınmıştır. Yaklaşık 30-60 dakika süren görüşmeler, üç öğrenci ile yüz yüze, dokuz öğrenci ile Zoom programı üzerinden gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların ses kayıtları alınmış ve sonrasında yazıya aktarılmıştır.

Verilerin analizi MAXQDA programı kullanılarak yapılmıştır. Görüşme verilerinden tümevarım yöntemiyle kodlar ve temalar oluşturulmuş ve kodlar arası ilişkileri gösteren haritalandırma yapılmıştır. Çalışmada betimsel analiz ve içerik analizi yapılmış ve katılımcıların ifadelerinden örnekler verilmiştir. Bulgular araştırmacılar tarafından yorumlanarak analiz edilmiştir.

İçerik analizi kapsamında kod frekansları ve dağılım tabloları ile kodlar arasındaki ilişkileri gösteren haritalar sunulmuştur.

3.BULGULAR

Bu bölümde, Covid-19 pandemi sürecinin İstanbul'da uzaktan eğitim gören ortaokul öğrencilerinin eğitimlerine ve psikososyal durumlarına etkisini belirlemek amacıyla 12 öğrenci ile yapılan derinlemesine görüşme bulguları yer almaktadır. İçerik analizi kapsamında kod frekansları ve dağılım tabloları ile kodlar arasındaki ilişkileri gösteren haritalar sunulmuştur. Araştırmanın bulguları dört başlık altında incelenmiştir. Birinci kısımda pandemiden kaynaklı duygu durum değişiklikleri, ikinci kısımda ise pandeminin eğitime etkileri, üçüncü kısımda pandeminin günlük rutinelere etkileri, dördüncü kısımda ise pandeminin sosyal yaşam aktivitelerine etkileri incelenmiştir.

Katılımcılara ait bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur:

Tablo 1: Tanıtıcı Bilgiler

Katılımcılar	Yaş	Sınıf
K1	12	6.sınıf
K2	12	6. Sınıf
K3	12	6. Sınıf
K4	13	8. Sınıf
K5	13	8. Sınıf
K6	11	5. Sınıf
K7	10	5. Sınıf
K8	12	7. Sınıf
K9	11	6. Sınıf
K10	10	5. Sınıf
K11	11	5. Sınıf
K12	13	8. Sınıf

Katılımcılar, İstanbul ilinde ikamet eden ve eğitim gören ortaokul öğrencileridir. Toplam 12 katılımcıdan 2'si 10 yaşında, 3'ü 11 yaşında, 4'ü 12 yaşında ve 3'ü 13 yaşındadır. Katılımcılardan 4'ü 5. sınıfta, 4'ü 6. sınıfta, 1'i 7. sınıfta ve 3'ü 8. sınıfta eğitim görmektedir.

3.1. Kod Frekansları

Katılımcıların yarı yapılandırılmış soru formu doğrultusunda yöneltilen sorulara verdikleri cevaplar çerçevesinde tümevarım yaklaşımı ile önce kodlama yapılarak kodlar ve alt kodlar belirlenmiş, daha sonra temalar oluşturulmuştur.

Yapılan görüşmelerde katılımcıların kullandıkları ifadeler Tablo 2'de gösterilen 23 başlık altında 460 kez kodlanmıştır.

Tablo 2: Kod Durumu

		Frekans	Yüzde
1	Arkadaş İlişkileri	52	11,30
2	Ders İşleyişinin Değişimi	32	6,96
3	Anne-Baba ile Sosyal İlişki	31	6,74
4	Derslerden Alınan Verim	28	6,09
5	Teknolojik Yetersizlik	27	5,87
6	Sınav Stresi	23	5,00
7	Uyku	21	4,57
8	Öğretmenin Sınıfla Etkileşimi	21	4,57
9	Virüs Bulaşma Korkusu	20	4,35
10	Ders Çalışma	18	3,91

11	Beslenme Düzeni	17	3,70
12	Derse Katılım/Yoklama	17	3,70
13	Resim Çizmek	16	3,48
14	Ev Dışına Çıkma	16	3,48
15	Kilo Değişimi	16	3,48
16	Endişe(Belirsizlik)	16	3,48
17	Kitap Okumak	15	3,26
18	Kardeş ile Sosyal İlişki	14	3,04
19	Ders Başarısı	14	3,04
20	Çocuğun Öğretmenle İletişimi	12	2,61
21	Spor Yapmak	12	2,61
22	Aile Büyüklerine Bulaştırma/Kaybetme Korkusu	11	2,39
23	Dikkat Dağınıklığı/Odaklanamama	11	2,39
TOPLAM		460	100,00

Tablo incelendiğinde en yüksek frekansa sahip kodlar Arkadaş İlişkileri, Ders İşleyişinin Değişimi ve Anne-Baba ile Sosyal İlişki kodları; en düşük frekansa sahip kodlar ise Aile Büyüklerine Bulaştırma/Kaybetme Korkusu kodlarıdır.

3.2. Temalar ve Kod İçerikleri

Covid-19 pandemisinin ortaokul öğrencilerinin eğitimlerine ve psikososyal durumlarına etkisi incelenirken oluşturulan 4 ana tema; rutinler (günlük yaşam aktiviteleri), çevrimiçi (uzaktan) eğitim, duygu durum değişiklikleri ve sosyal ilişkiler temalarıdır. Temalar kapsamında yer alan kodlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Temalar ve Kod İçerikleri

1.Rutinler (Günlük Yaşam Aktiviteleri)	2.Çevrim içi (Uzaktan Eğitim)	3.Duygu Durum Değişiklikleri	4.Sosyal ilişkiler
1.1.Ev Dışına Çıkma	2.1.Ders İşleyişinin	3.1.Endişe/Belirsizlik	4.1.Arkadaş ilişkileri
1.2.Uyku	Değişimi	3.2.Virüs Bulaşma	4.2.Anne-Baba ile sosyal ilişki
1.3.Beslenme Düzeni	2.2.Derslerden Alınan	Korkusu	4.3.Kardeş ile sosyal ilişki
1.4.Kilo Değişimi	Verim	3.3.Aile Büyüklerine	
1.5.Ders Çalışma	2.3.Teknolojik Yetersizlik	Bulaştırma/Kaybetme	
1.6.Kitap Okumak	2.4.Sınav Stresi	Korkusu	
1.7.Resim Çizmek	2.5.Öğretmenin Sınıfla		
1.8.Spor Yapmak	Etkileşimi		
	2.6.Derse Katılım/Yoklama		
	2.7.Ders Başarısı		
	2.8.Çocuğun Öğretmen ile		
	Etkileşimi		
	2.9.Dikkat		
	Dağınıklığı/Odaklanamama		

Oluşturulan dört tema ve içerdiği kodlara ilişkin bulgular aşağıda açıklanmıştır;

3.2.1. Rutinler (Günlük Yaşam Aktiviteleri)

Covid-19 pandemisinin ortaokul öğrencilerinin günlük rutinlerini değiştirdiği gözlemlenmiştir. Öğrenciler; ev dışına çıkma, uyku, beslenme düzeni, kilo değişimi, ders çalışma, kitap okumak, resim çizmek ve spor yapma alışkanlıklarındaki değişimleri ifade etmişlerdir.

3.2.1.1. Ev Dışına Çıkma

Görüşme verileri incelendiğinde, Covid-19 pandemisinden dolayı öğrencilerin dışarıda geçirdiği sürenin azaldığı ve dışarı çıksalar dahi eskisi kadar rahat olamadıkları gözlemlenmiştir. Katılımcılara günlük rutinlerinde ev dışına çıkma konusunda nasıl bir değişim yaşadıkları sorulmuş ve buna dair katılımcıların vermiş oldukları bazı yanıtlara aşağıda yer verilmiştir:

K4: “Arkadaşlarımla daha çok buluşuyordum ya da ailemle dışarı çıkıyordum mesela ama artık öyle bir şey yok, eve tıkılı kaldım. Arkadaşlarımla buluşuyordum artık onlarla da buluşamıyorum. Yani sosyal faaliyetlerim gittikçe azaldı hatta yok oldu. Evde oturmaktan başka bir şey yapmıyorum bu da daha çok kötüye gidiyor. Evde otura otura obez oluyoruz. Ayaklarımız falan şişiyor. Spor yapamıyoruz. Beni kötü etkiledi.”

K9: “Aslında stres meydana geldi. Çünkü dışarı çıkarken artık tedbirli çıkıyoruz. Ama eskiden istediğimiz gibi çıkıyorduk. Direkt ayakkabımı giyip çıkıyorduk. Ama şimdi çıkarken maskeni taktım mı? Yedek maske aldım mı? Ya da kolonyamı dezenfektanımı aldım mı? gibi kendimize sorular soruyoruz.”

3.2.1.2. Uyku

Yapılan derinlemesine görüşmelerde öğrencilere uyku rutinleriyle ilgili görüşleri sorulduğunda, uzaktan eğitim nedeniyle uyku problemleri yaşadıklarını ve rutinlerinin bozulduğunu dile getirmişlerdir. Katılımcıların uyku düzenleriyle ilgili görüşleri sorulduğunda alınan yanıtlardan bazıları aşağıda sunulmuştur:

K2: “Okula gitmemenin avantajı olarak sabah erkenden kalkmayıp derse beş dakika kala uyansam bile derse girebilmek iyi oluyor. Ama canlı derslerimiz eskiden sekiz buçukta başlıyordu. Sonra değiştirdiler, dokuzda on geç başlatmaya karar verdiler. Bu beni çok sevindirdi.”

K5: “Evet, aslında daha geç uyumaya başladım çünkü canlı dersler uzadı ve bundan dolayı yapacağım şeyler de uzadığı için daha geç uyuyorum. Hem kendime de birazcık vakit ayırabilmek için daha geç uyuyorum kalan sürede de zaten kendi isteklerimi yapıyorum ondan sonra da uyuyorum.”

3.2.1.3. Beslenme Düzeni

Katılımcılarla yapılan görüşmede beslenme düzeniyle ilgili sorular sorulduğunda, bazı katılımcılar beslenme düzeninin değiştiği, sağlıksız yiyeceklere yöneldiği ve bu durumdan da rahatsız olduklarını belirtmiştir.

K6: “Beslenmem sabah kahvaltımı yapardım şimdi öğle molamız falan oluyor daha erken yiyorum daha fazla yemek yemeye başladım. Şimdi daha fazla abur cubur yiyorum.”

K8: “Önceden aslında daha dengeli ve düzenli bir şekilde besleniyordum. Ama artık yediğim hiçbir şeye dikkat etmiyorum. Saat kaç olursa olsun her an her şey yiyebiliyorum. Evde olduğum için canım sıkıldıkça bir şey yapmayınca yemek yiyorum. Abur cubur yiyorum ve bu da beni aslında biraz üzüyor.”

3.2.1.4. Kilo Değişimi

Görüşmelerden elde edilen veriler ışığında öğrenciler, kilo değişimi ile ilgili olarak uzaktan eğitim ile beslenme düzeninin bozulmasından kaynaklanan bir kilo artışının ortaya çıktığını ve bu durumun kendilerinde stres ve endişe meydana getirdiğini dile getirmişlerdir;

K3: “Ben normal hayatta da kilo alıp veremiyordum. Okula giderken normal kilomun altındaydım ama şimdi biraz daha kilo aldım. Ama yine onu vermeye çalışıyorum. Tartılırken

insan kilosunun arttığını görünce mutsuz oluyor ya da kendine yediremiyor. Eyvah kilo almışım, şişmanlıyorum muyum, çok mu yemek yiyorum şeklinde bir endişeye kapılmışım.”

K5: *“Benim boyum normal zamanda çok uzun değildi ve biraz kiloluymdum boyuma göre. Daha çok belli ediyordu kilomu ama şimdi hem boyum uzadı hem kilom arttı çünkü karantinaya girdik, zaten boyum da uzuyor ve kilomla dengelenecek. Kilomun da bence yaşıma ve boyuma göre iyi, orantılı olduğunu düşünüyorum ama koronanın olmadığı zamanlar bir, iki kilo vermeyi düşünüyordum boyumla kilom orantılı olmadığı için. Ama şu an boyum ve kilom orantılı.”*

3.2.1.5. Ders Çalışma

Elde edilen bulgulara göre katılımcıların ders çalışma rutinlerinde bir değişim saptandığı, bazı katılımcılarda uzaktan eğitim ile daha fazla ders çalışmaya başladıkları; bazı katılımcıların ise bu sebepten dolayı daha az ders çalışmaya başladıkları saptanmıştır.

K2: *“Normalde çok düzenli çalışan bir öğrenciydim. Ödevlerimi falan yapardım ama şimdi ödevi takip edeceksin internetten bakacaksın, onu öğretmene atacaksın eğer internetin koparsa atmayı başaramayacaksın falan çok zor oluyor.”*

3.2.1.6. Kitap Okumak

Yapılan çalışmada katılımcıların hobilerle ilgili görüşleri sorulduğunda pandemi sürecinde kitap okuma oranlarının arttığı görülmüştür.

K5: *“Evet, en kesin söyleyebildiğim şey, kitap okumak. Çünkü pandemi sayesinde de artık kitap okumak bana çok iyi geldiği için günde bir, iki tane kitap bitirebiliyorum. Toplam 800 sayfa olan bir kitabı bir günde sıkıntıdan bitirdiğimi hatırlıyorum. Kitap okumak gerçekten stresimi azaltıyor. Sınırsız bir şekilde kitap okuyabilirim. Beni mutlu ediyor, hiç darlamadığı için bir günde birkaç tane kitap bitirebiliyorum.”*

K2: *“Bunun dışında kitap okumak bana çok iyi geldi. Başka bir dünyanın içine girmek yani o kitabın ortamına girmek beni çok rahatlattı.”*

3.2.1.7 Resim Çizmek

Resim çizmenin, katılımcılar tarafından tercih edilen hobiler arasında olduğu saptanmıştır. Resim çizmenin öğrenciler üzerinde rahatlatıcı etkisi olduğu gözlenmiştir.

K2: *“Özellikle bu aralar resim çizmeyi çok sevdim. Özellikle karakalem çalışması yapmak beni çok geliştirdi ve sakinleştirdi. Resim çizerken beni en çok sakinleştiren şey karakalem. Karakalemde gölgelendirmeler falan çok hafif bir şekilde yapıldığı için sakinleşiyorum.”*

3.2.1.8 Spor Yapmak

Katılımcıların ifadelerinden yola çıkarak spor yapmanın ve pandemi sürecinde hobi edinmenin stres düzeylerini azaltıp psikososyal gelişimlerine olumlu etkisi olduğu gözlenmiştir.

K10: *“Ben en çok spor yapmayı seviyorum. Yüzme ve koşu en sevdiğim sporlar. Şu anda da en çok evde spor yapmayı seviyorum. Hobilerimin stres düzeyimi azalttığını düşünüyorum.”*

3.2.2 Çevrimiçi (Uzaktan) Eğitim

3.2.2.1 Ders İşleyişinin Değişimi

Uygulamalı dersler işlenirken materyal eksikliğinin yaşandığı ve ders işleyişinin değişimiyle beraber öğrencilerin bu süreçte kimi zaman sorun yaşadıkları görülmüştür.

Yapılan derinlemesine görüşmelerde uzaktan eğitimin, ders işleyişinin değişimi ve bu değişimin etkileriyle ilgili sorular sorulduğunda katılımcılardan aşağıdaki cevaplar alınmıştır.

K8: “*Fen Bilgisi ve Eğitimi dersinde bazı deneyleri yapmamız gerekiyor konuyu iyice anlamak için ama okulda birlikte birleşemediğimiz için de bunu uzaktan çok iyi anlayamıyoruz. Evde materyal olmadığı için anlamıyoruz. Yazı da yazdırmadığı için öğretmen bu dersi anlayamıyorum.*”

K7: “*Bence ödev verilmesi daha iyi çünkü sınavlarda tam puan mı alacağım yoksa düşük mü alacağım diye stres oluyordum ama ev ödevlerinde vaktim var nasıl olsa daha araştırıp yapabilirim diye düşünüyorum. O yüzden sınava girerken bir stres oluyor ama ödev de öyle değil.*”

“*Okulda bazen hocalar haber vermeden dersi iptal ediyor ve derse gelmiyor. Bugün hoca dersi erteledi. Haber vermediği için kimsenin haberi yok herkes ID şifreyi girmiş bekliyor ben de bekledim gelmeyince çıktım. Bence bunlar da başarıyı etkiler bir derste bir sürü konu atladığımız için etkiler.*”

K1: “*Öncelikle bazı hocalar defter kontrolü yapıyorlar. Belirli gün seçip o gün bana defterlerinizi atacaksınız diyorlar. Ben bazen yazıp atamıyorum, bu beni çok strese sokuyor. Ve ben bazı derslere giremediğim için hoca Kuran dersinde ezber alıyor. Ezber aldığı için de bu dersten çoğu ezberimi veremedim. Bu beni çok strese sokuyor. Bir de bizim matematik hocamız derste ekran paylaşıyor, o soruları derste çözüyoruz, soruların fotoğrafını çekin sonra defterinize geçirirsiniz diyor. Bu da defterime yazmam gereken şeyleri biriktiriyor. Eskiden bizim deftere yazmamız için zaman vermezdi şimdi zaman vermeye başladı. Bu da benim sinirlerimi bozuyor, o zaman niye izin vermedin şimdi niye veriyorsun diyorum. Bir de müzik ve bedenden bile defter tutuyoruz. Bu da sinirimi çok bozuyor. Hentbol, futbol, basketbol diye kurallarını söylüyor. Onda bile defterim var, çok şaşıyorum.*”

3.2.2.2 Derslerden Alınan Verim

Katılımcılara derslerden alınan verim ile ilgili sorular sorulduğunda çoğu katılımcı, derslerden aldığı verimin düşük olduğunu ve bu durumdan dolayı sorun yaşadıklarını dile getirmiştir.

K4: “*Verimim sıfır bence. Çünkü hoca anlatıyor ama anlamıyorum. Çünkü evdeki şeyler ilgimi çekiyor. Düşüncem bence saçma. Derslere bazıları giriyor, bazıları giremiyor, bazıları mikrofonu açık tutuyor ya da mikrofonlarını açamıyorlar. Hoca soru sorunca bazen cevap veremiyorsun.*”

K1: “*Uzaktan eğitimde ise hoca tam derste önemli bir şey söylerken sistem beni atıyor o yüzden o önemli kısmı kaçırmış oluyorum. Eba sistemi çok sıkıntılı oluyor ve bazen hiç derslere giremiyorum. Ders dinlerken dikkatim de dağılıyor. Okula giderken bu kadar dikkatim dağılmıyordu. Çünkü sınıfta tüm arkadaşların ders dinliyor, doğal olarak ben de dersi dinlemiş oluyorum.*”

K6: “*Okuldaki gibi olmuyor. Uzaktan eğitimi çok öğrenemedim. Sınavlarım yaklaştı tedirginim. Pandemi hakkında da evde çok kaldığımız için çok sıkıntı oldu ve çok sıkıldım evde. Üzücü şeyler yaşadık.*”

3.2.2.3 Teknolojik Yetersizlik

Uzaktan eğitimde teknolojik yetersizlikle ilgili sorular sorulduğunda, internet bağlantı sorunları, sistem hataları gibi problemleri katılımcılar dile getirmiştir.

K8: “Bizim tablet sıkıntılıydı kardeşimle kavga ediyorduk sonra telefon alındı ve oradan giriyor. Ama şuanda şu sıkıntı var odada bir masa olduğu ve seslerimiz karıştığı için ayrı ayrı giriyoruz. Bende bilgisayar olduğu için ben hep bizim odada giriyorum kardeşim mutfakta derslere giriyor.”

K2: “Mesela internetim kesildiği zaman “Of anne ya ne yapacağım şimdi?” diyordum o da bana “Tamam kızım şimdi gelir merak etme” diyordu. O zaman sakinleşmeye başlıyordum mesela.”

K3: “Ama bana göre biraz verimsiz geçiyor çünkü hocanın sesi kesiliyor, bizim sesimiz hocaya az geliyor. Mesela biz Teams uygulamasını kullanıyoruz ve benim sesim diğerlerine göre çok az gidiyor, bazen hiç gitmiyor. Bu durumda benim derse katılmam çok zor oluyor. Bu yüzden internet bağlantısı, kulaklık veya bilgisayar sıkıntısı olanlar için çok sıkıntılı bir durum.”

3.2.2.4 Sınav Stresi

Sınavların uzaktan yapılması ile teknolojik yetersizlikler sonucu öğrencilerin sınavlara girememe ve devamsızlık problemleri gibi sorunların yaşandığı görülmüştür. Bu durumlar öğrenciler üzerinde stres meydana getirmiştir.

Yapılan araştırmada katılımcılara sınav stresi ile ilgili görüşleri sorulduğunda bazı katılımcıların yanıtları aşağıda belirtilmiştir.

K2: “Sınavdayken sistem onu sınavdan atmıştı ve tekrardan bağlanmaya çalıştığımda süresi çok azalmıştı bu yüzden arkadaşım çok üzümüş ve ağlamıştı. İnsan ister istemez bu benim de başıma gelebilir mi diye düşünüyor çünkü sınavın telafisi yok. Ama ben bu konuda şanslıyım çünkü benim okulum sınavları önceden yüz yüze derse gittiğimizde yapmıştı o yüzden benim için bu stresli durum ortadan kalkmış oldu fakat yine de ben de bunu yaşayabilirim diye stres oluyor çoğu zaman.”

K3: “Birkaç tane sınav olmuştu ve ben bir sınava neredeyse hiç çalışmadım. Bu yüzden çok stres olmuşum. Ama yine de güzel geçti fakat sırf am is are takısını unuttum diye sorun oldu yoksa 95 alıyordum. Yani o çok kötü oldu benim için. Ama neyse ki karneye yazılmıyor bu not. Bir de hoca sınav notlarını sınıfın ortasında açıklıyor. Böyle olduğu zamanda da düşük veya yüksek aldığımda herkes duyuyor ve bu durum hoş değil ve üzüyor. Yüksek alanlar yüksek alanlara bakıyor, düşük olanlar sınıfta konu oluyor. Bir de sınav kâğıdına bakamıyorsun nerede yanlış yaptığını göremiyorsun o da hoş değil.”

3.2.2.5 Öğretmenin Sınıfla Etkileşimi

Katılımcılardan, uzaktan eğitimde öğretmenin sınıf ile etkileşiminin nasıl olduğuyla ilgili görüşleri alınmış ve teknolojik yetersizlik nedeniyle yüz yüze eğitime kıyasla daha fazla problem yaşandığı dile getirilmiştir.

K7: “Bazı öğretmenlerin internet sorunu oluyor, bazıları koronavirüse yakalandıkları için ya da belirti gösterdikleri için telefon ve tablete dokunamıyor. Dersler aksıyor. Onlar için endişeleniyorum ve üzüliyorum derslere katılmadıkları için de üzüliyorum derslerden geri kalırsak diye. Okulda bazen hocalar haber vermeden dersi iptal ediyor ve derse gelmiyor. Bugün hoca dersi erteledi. Haber vermediği için kimsenin haberi yok herkes ID şifreyi girmiş bekliyor ben de bekledim gelmeyince çıktım. Bence bunlar da başarıyı etkiler bir derste bir sürü konu atladığımız için etkiler.”

K12: “Uzaktan eğitimde iletişim kurmak kolay olmuyor. Bence öğretmenler boş ekrana konuştuğunu hiss ediyorlar ve onlar için de zor olduğunu düşünüyorum. Yüz yüze eğitim daha iyiydi ama iyi yönetilirse uzaktan(çevrimiçi) eğitimde güzel olabilir. Daha kapsamlı bir uygulamaya geçilebilir ve kamera açmak zorunlu tutulabilir. Öğretmenin öğrencileri ve öğrencilerin öğretmeni görebileceği şekilde bir uygulama olabilir. İletişim kurmak için göz temasının önemli olduğunu düşünüyorum.”

3.2.2.6 Derse Katılım/Yoklama

Uzaktan eğitime geçilmesiyle beraber öğrenciler derse katılım konusunda sıkıntı yaşayabilmektedir. Kimi zaman teknik aksaklıklardan dolayı derse katılamayan öğrencilerin yok yazıldığı görülmektedir. Bu konu ile ilgili bazı katılımcı ifadeleri şöyledir;

K3: “Okuldayken daha fazla derse katılıyordum, daha hareketliydim ve bahçede oynuyordum. Ama okuldayken ödev dışında sınav yoksa ekstra ders çalışmıyordum. Şimdi daha az derse katılıyorum ama ders çalışma isteğim arttı, daha fazla ders çalışıyorum.”

K4: “Gergin hissediyorum çünkü bazı derslere giriyorum bazı derslere giremiyorum. Belli başlı kişiler var mesela sürekli derslere giriyorlar ama ben mesela bir derse girince öbür derse giremeyince hocalar kızacak diye korkuyorum tedirgin oluyorum. Hocalar kızacak diye korkuyorum yani.”

3.2.2.7 Ders Başarısı

Katılımcıların uzaktan eğitimde ders başarıları ile ilgili görüşleri alındığında, çoğunda ders başarısında bir değişim olduğu görülmüştür;

K7: “Ders başarımın etkilendiğini düşünüyorum. Çünkü öğretmenlerimden uzak olduğu için konsantre olamıyorum odaklanamıyorum o yüzden de derslerimi etkilediğini düşünüyorum. Evde oluşumun da etkilediğini düşünüyorum.”

K5: “Önceki seneye kıyaslayacak olursak yani koronanın olmadığı dönemle şu anki dönemi kıyaslayacak olursak arada bayağı bir fark var. Evet, yine de geçen sene çoğu kişinin notları yüksek değildi ama bu seneye kıyaslayacak olursak arada fark var. Bu sene yine çalışıyoruz, canlı dersleri görüyoruz, okula gidiyoruz ama sınavlarda yine düşük alıyoruz.”

3.2.2.8 Çocuğun Öğretmen ile İletişimi

Çalışmada katılımcılara uzaktan eğitim sürecinde öğretmenleri ile iletişimleri sorulduğunda, eğitimin uzaktan olması ve öğretmen ile birebir diyalog halinde olamadıkları için problem yaşadıkları aktarılmıştır;

K12: “Öğretmenimle aram pek iyi değil. Hem derslerin uzaktan eğitim olmasından hem de öğretmenimi tanımıyor olmamdan kaynaklanıyor. Öğretmenimiz bu yıl ilk defa dersimize giriyor ve uzaktan eğitimle sınıfın yönetilebildiğini düşünmüyorum. Diğer öğretmenlerimden sevdiğim var. Çok yardımcı oluyorlar. İstersek soru sorabiliyoruz.”

3.2.2.9 Dikkat Dağınıklığı/Odaklanamama

Katılımcıların pandemi sürecinde uzaktan eğitimde dikkat dağınıklığı ve odaklanamama ile ilgili görüşleri sorulduğunda, uzaktan eğitimin dikkat ve odaklanma süreçlerini etkilediğini ifade etmişlerdir;

K8: “Bazen kardeşim ile ders saatlerimiz aynı denk gelince evde sessizlik oluyor bu durum benim derste dikkat oranımı etkiliyor. Sınavlarda konsantrasyonum iyi değil.”

3.2.3 Duygu Durum Değişiklikleri

3.2.3.1 Endişe (Belirsizlik)

Çalışmada duygu durum değişikliği teması altında olan endişe (belirsizlik) ile ilgili görüşleri sorulduğunda bazı katılımcıların pandemi sürecinin vermiş olduğu belirsizlikten dolayı endişe duydukları görülmüştür.

K7: “Bir daha hiç dışarı çıkamayacağımı, bir daha hiç okula gidemeyeceğimi ve hep böyle bilgisayar üzerinden devam edeceğimi düşünmüştüm ama şey şuan da okulun açılmasına yakın olduğumuzu umuyorum. Eskiye göre geç yatmak mutluluk veriyor ama okula gitmemek üzüntü veriyor.”

3.2.3.2 Virüs Bulaşma Korkusu

Yapılan görüşmelerde katılımcılara pandemi sürecinde virüs bulaşma korkusu ile ilgili görüşleri sorulmuş ve verdikleri yanıtlar doğrultusunda öğrencilerin virüs bulaşma korkusu yaşadıkları görülmüştür.

K9: “Babamın eve gelip, eve lazım olanları alması ve oradaki olan şeyin bize bulaşması yani virüsün ya da bir mikrobun bize bulaşması beni çok korkutuyor.”

K11: “Kalabalık ortamlar korkutuyor. Bunun için yanımda birisi varsa ona daha çok yakınlaşıyorum.”

3.2.3.3 Aile Büyüklerine Bulaştırma/Kaybetme Korkusu

Katılımcılardan bazılarının Covid-19 pandemi sürecinden dolayı virüsün aile büyüklerine bulaştırma ve kaybetme korkusu yaşadıkları görülmüştür.

K10: “Akrabalarımızdan korona virüse yakalananlar oldu. Ben çok korkuyorum. Bana, anneme ve babama korona virüs bulaşmasından endişeleniyorum.”

K4: “Evet, çünkü benim yaşlı bir babaannem var ve o hasta. Ona bir şey olursa hem biz suçlu olacağız. Küçük kardeşim, annem ve babam var. Daha çok korunmaya çalışıyoruz. Onlar için endişe duyuyorum tabii. Daha çok da babaanneme karşı. Çünkü o hassas birisi. Yani öyle.”

3.2.4 Sosyal Yaşam

3.2.4.1 Arkadaşlık ilişkileri

Katılımcılara arkadaşlık ilişkileri ile ilgili görüşleri sorulmuştur. Katılımcıların yanıtları incelendiğinde, arkadaşlarıyla yüz yüze görüşme sürelerinin azaldığı veya hiç görüşmedikleri gözlenmiştir. Duygu paylaşımı konusunda ise akranlarına yöneldikleri görülmüştür;

K1: “Arkadaşlarımdan uzak olmak çok canımı sıkıyor. Apartman dairesinde yaşadığımız için etrafımda ve apartmanda hiç arkadaşım yok o yüzden çok yalnız kalıyorum.

“Çünkü okulda arkadaşlarımla birlikte çalışabiliyordum. Bu bana çok faydalı oluyordu. Hatta bazen o arkadaşım da çalışmamış oluyordu birbirimize çok yardımcı oluyorduk çalışma konusunda.”

K7: “Şu an bazıları arkadaşlarım isteyince şimdi ki gibi Zoom üzerinden ders açık konuşuyoruz pandemi hakkında ya da yapabilirsek oyun oynuyoruz. Çok bir yakınlığımız yok ama arada sırada birleşiyoruz. Onlarda bir an önce bu pandeminin bitmesini ve okula dönmek istiyorlar öğretmenleri ve arkadaşları daha yakından tanımak istiyorlar herkes aynı düşüncede.”

K5: “Arkadaşlarım çoğunluklu olarak benimle aynı şeyleri yaşıyorlar. Bir de benim yaşlıtlarım olduğu için beni daha iyi anlıyorlar diye arkadaşlarıma söylüyorum. Normalde aileme de söyleyebilirim onlar da bir çözüm yolu bulabilirler ama ben arkadaşlarıma

söylemeyi tercih ediyorum. Çünkü onlar yaşıtım olduğu için beni daha iyi anlayıp çözüm bulabiliyorlar.”

3.2.4.2 Anne-Baba İlişkileri

Katılımcıların pandemi sürecinde anne baba ile ilişkileri hakkındaki görüşleri alınmıştır. Öğrencilerin verdikleri yanıtlar doğrultusunda pandemide evde geçirilen sürenin artmasından dolayı bazı ailelerde aile içi ilişkilerinin arttığı ve bu durumun öğrenciler üzerinde psikososyal yönden olumlu etki yarattığı gözlenmiştir;

K3: “Ailemle evde vakit geçiriyoruz fakat bunu korona çok etkilemiyor. Annem ve babam yine işe gittikleri için değişen bir şey olmadı çok fazla. Korona yokken de bizimle ilgileniyorlardı korona varken de bizimle ilgilenabiliyorlar. Sadece babam ve annem evden çalışmaya başladıkları için çok az bir değişiklik oldu diyebilirim.”

K2: “Çünkü anne babamın yanımda oluşu benim güvende olduğumu hissettirdi. Çünkü eskiden ben eve geldiğimde bizim bakıcımız vardı evde ben bakıcımız ve küçük kardeşim olurduk. Diğer kardeşim de daha sonra gelirdi ama şu andaki tam güven hissi o zaman olmazdı.”

“Bence aile ilişkilerimiz gelişti. Mesela normalde her gün herkes dışarıda oluyordu. Ama şimdi herkes evde olduğu için fazla vakit geçiriyoruz ya da oyun oynuyoruz.”

3.2.4.3 Kardeş İlişkileri

Pandemi sürecinde katılımcıların kardeş ile ilişkilerinin nasıl olduğu ve bu süreçten ne şekilde etkilendiği sorulduğunda, bazı katılımcıların bu süreçte kardeşleri ile ilişkilerinin kuvvetlendiği, bazılarının ise sorun yaşadığı görülmüştür.

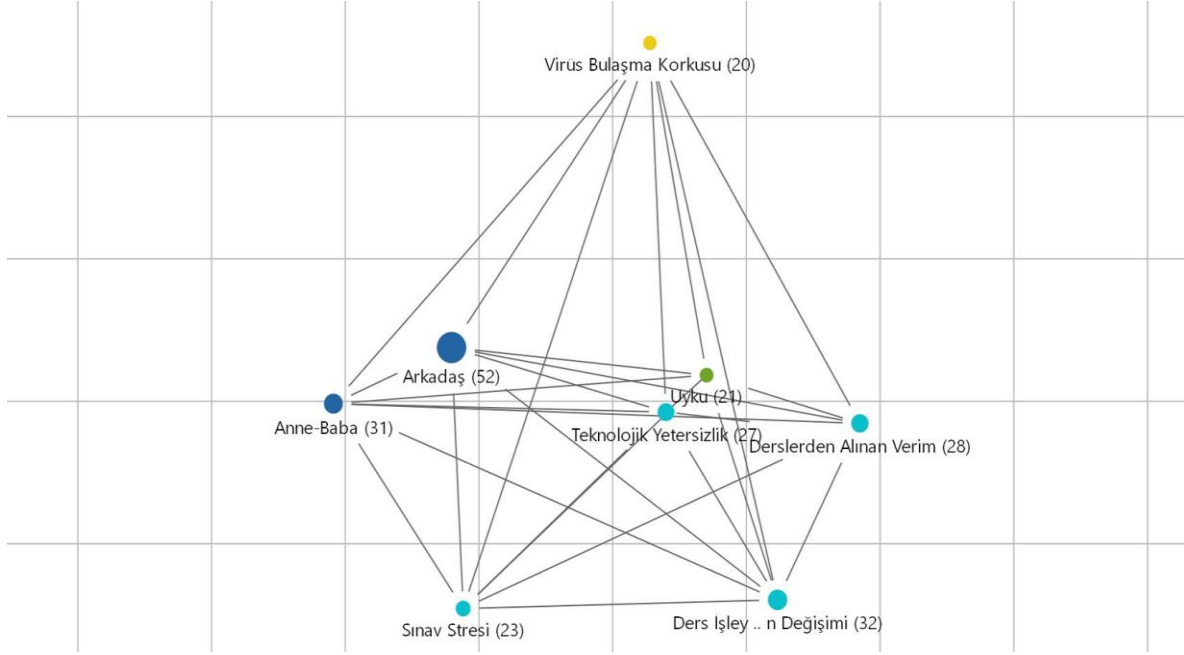
K1: “Evde kalabalık bir aile olduğumuz için tartışmalar çok oluyor. Mesela kardeşim ve ablamla çok kavga ediyoruz ama birlikte vakit geçirip etkinlik yapıp oyun oynuyoruz.”

K10: “Uzaktan eğitim sırasında kardeşimin beni istemeden rahatsız ettiği zamanlar oldu. Dersteyken odama girip beni rahatsız ediyordu.”

K3: “Ailemle ilgili herhangi bir kaygı korku yaşamadım ama bazen kardeşimi bana emanet edebiliyorlar o zaman biraz sıkıntılı olabiliyor. Fakat sonra oyun oynayınca çok sorun olmamaya başlıyor.”

3.3 Kodlar ve Temalar Arası İlişkiler

Öğrencilerin psikososyal durumları ve eğitim durumlarını etkileyen faktörlerin birbiri ile ilişkisi haritalandırma yapılarak incelenmiş ve Şekil 1’de gösterilmiştir:

Şkil 1:Kodlar ve Temalar Arası İlişkiler Haritası

Duygu Durum Değişiklikleri Teması ile İlişkili Kodlar

Duygu durum değişiklikleri temasında bulunan endişe (belirsizlik) kodu, en fazla teknolojik yetersizlik kodu (5 kodlanmış bölüm) ile ilişkili olup, bu ilişki yapılan görüşmeler arasından şu şekilde belirtilmiştir:

K2: “Uzaktan şekilde sınav olduğumuzda ya sistem beni atarsa ve tekrar giremezsem ya da internetim koparsa diye çok stres olmuştum. Sistem atarsa tekrar giriş genelde olmuyordu ya da tekrar giriş olsa bile süre az kalmış oluyordu o yüzden o zamanlarda kesinlikle herkeste bir stres vardı.”

Çevrimiçi (Uzaktan) Eğitim Teması ile İlişkili Kodlar

Uzaktan eğitim temasında en fazla ilişkilendirilen kodlar, “Ders İşleyişinin Değişimi” kodu ile “Derslerden Alınan Verim” kodu (13 kodlanan bölüm) olmuştur. Derslerden alınan verim ile ders işleyişinin değişimi arasındaki ilişki, yapılan görüşmelerde katılımcılar tarafından aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

K4: “Matematik ve fenden çok düşük demeyeyim de düşük aldım. Mesela diğerleri iyiydi. Din, İnkılap, Türkçe iyiydi. Matematik ve Fen derslerinin bence uzaktan eğitimle anlatılması çok saçma. Çünkü hiçbir şey anlaşılıyor.”

Rutinler (Günlük Yaşam Aktiviteleri) Teması ile İlişkili Kodlar

Rutinler (Günlük Yaşam Aktiviteleri) temasında yer alan “Ders Çalışma” kodu ile “Uyku” kodu (11 kodlanan bölüm) en fazla ilişkilendirilen kodlar olmuştur. Bu ilişkiyi, yapılan görüşmede K4, şu şekilde dile getirmiştir:

K4: “Günlük rutinim de değişti mesela. Eskiden sabahları geç kalkıyordum ama şimdi daha erken kalkıyorum uzaktan eğitim için ama kalkamıyorum da. Sabah olması da kötü açıkçası. Çünkü sabah olunca böyle ayık ayık ders dinleyemiyorum. Yarı kapalı yarı gözüm

açık. Sağa sola bakıyorum ama hocanın anlattığı yok. Normalde 5-6 saat çalışıyordum şimdi 2-3 saat çalışıyorum çünkü çalışma isteğim gelmiyor.”

Sosyal Yaşam Teması İle İlişkili Kodlar

Sosyal Yaşam temasında bulunan ve en fazla ilişkilendirilen kodlar “Arkadaşlık ilişkileri” kodu ile “Anne-Baba ilişkileri” kodudur (18 kodlanan bölüm). Bu ilişki yapılan görüşmelerde şu şekilde dile getirilmiştir:

K5: *“Ailemle de arkadaşlarımla da paylaştım ama çoğunluk olarak arkadaşlarımla paylaştım çünkü onlar da benimle aynı şeyleri yaşıyorlar. Onlarda da sınav kaygısı var, ders kaygısı var, derslere girme stresi falan derken daha çok onlarla paylaşıyorum çünkü en azından arkadaş grubunda olayları anlatıyoruz ve hepimiz bir soruna çözüm buluyor ve o çözümü uygulamaya çalışıyoruz hep birlikte bir karar veriyoruz. Bu da daha çok ortak çözüm bulduruyor. Bunu yapınca en azından daha az stres oluyoruz veya daha iyi bir şekilde oluyor.”*

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın bulguları incelendiğinde Covid-19 pandemi sürecinde eğitimin uzaktan devam etmesi, sosyal yaşamın kısıtlanması, ders başarısındaki düşüş, rutinlerin değişmesi, virüs bulaşma ve aile kaybetme korkusu, duygu durum değişikliklerinin yaşanması gibi durumların ortaokul öğrencilerinin gelişimsel görevlerine ters düştüğü görülmektedir. Ergenlik döneminde olan ortaokul öğrencileri, evden çıkamamaları nedeniyle akran gruplarıyla bir araya gelememiş, ailesi ve kardeşleriyle daha çok vakit geçirmek zorunda kalmışlardır.

Pandemi döneminde öğrencilerde, duygu durum değişimlerinden dolayı stres yönetim becerilerinde değişimler meydana gelmiştir. Yaşanan olumsuzluklar karşısında kolay öfkelenedikleri, yoğun strese maruz kaldıkları gözlenmiştir. Aral ve arkadaşlarının yaptığı araştırmada da, öğrencilerin Covid-19 pandemisinde sosyal ortamlarından, okullarından, arkadaşlarından ve diğer pek çok aktiviteden mahrum kalmaları sonucunda, saldırgan davranışlar sergiledikleri, ayrıca öfke, depresyon ve kaygı gibi diğer duygu durum bozuklukları yaşadıkları gözlenmiştir (Aral 2020 , Brom vd 2020). Jiao ve arkadaşlarının pandemi sürecinin başlangıcında (Şubat 2020) Çin'in Shaanxi Eyaleti'nde yaptığı araştırma incelendiğinde, 3-18 yaş arası toplam 310 çocuğun yaygın olarak dikkat dağınıklığı yaşadıkları ve sinirli olmalarıyla birlikte, sarılmaktan ve salgın hakkında soru sormaktan kaçındıklarını tespit edilmiştir. Pandemi sürecinde çocukların yaş ve gelişim dönemlerine göre gösterdikleri tepkileri inceleyen çalışmalarda, kardeşlerle ilişkide problem yaşama, dikkat problemleri ve odaklanma sorunları, huzursuzluk hali, saldırganlık eğilimi, görev ve sorumluluktan kaçınma, korku ve endişede fark edilir artış, sosyal içe kapanma davranışı gösterdikleri görülmüştür (Akoğlu, Karaaslan, 2020; Imran, Zeshan ve Pervaiz, 2020; Olness, Mandalakas ve Torjesen, 2015). Çin' de yapılan araştırmanın sonuçları incelendiğinde lise öğrencileri arasında depresif belirtilerin %43, kaygı belirtilerinin %37, depresif belirtilere eşlik eden kaygı belirtilerinin görülme sıklığının %31 olması yukarıda bahsedilen diğer araştırmaları destekler niteliktedir (Zhou vd., 2020).

Covid-19 pandemisiyle uzaktan eğitime geçilmesiyle birlikte öğrencilerde eğitim öğretim süreçlerinde değişimler görülmüştür. Öncelikle ders işleyişinde oluşan değişimden dolayı; öğrencilerin derslerden aldıkları verimde değişimler olmuş, dolayısıyla ders başarıları etkilenmiştir. Ayrıca, teknolojik yetersizlik yaşanması, derse katılımlarını azaltmış ve öğrenci

ile öğretmen iletişimde de zorluklara neden olmuştur. Öğrencilerin sınıf ortamı yerine ev ortamında derse girmelerinden dolayı dikkat dağınıklığı ve odaklanamama problemleri yaşadıkları görülmüştür. Zhao ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada da çocukların günde üç saatten fazla ekrana maruz kaldıkları, dışarıda geçirdikleri sürenin azaldığı, %83,5'inin ve öğretmenlerin %83,8'inin sınıf temelli eğitimi uzaktan eğitime tercih ettikleri saptanmıştır. Bu sonuçlar, çalışma bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Covid-19 pandemisi çocuk ve ergenlerin günlük hayatlarını önemli derecede değiştirmiştir. Araştırmanın bulgularından yola çıkarak öğrencilerin uyku, beslenme gibi rutinlerinde de değişim meydana geldiği gözlenmiştir. Bu değişimler sonucunda hem akademik hem sosyal hem de duygusal alanlarda şimdiye ve geleceğe yönelik birtakım etkilerin oluşacağı düşünülmektedir. Alan yazında yapılan çalışmalar da incelendiğinde çocukların pandemi sürecinden ve uzaktan eğitimden olumsuz yönde etkilendikleri gözlemlenmiştir. Bu sonuçlar göz önüne alınarak; çocukların ve ergenlerin bu değişimlerden en az düzeyde etkilenerek, psikososyal gelişimlerini aksatmadan hayatlarına devam etmeleri için akranlarıyla aktif iletişimlerini geliştirecek uygulamaların ebeveynler tarafından teşvik edilmesinin gerektiği söylenebilir.

Covid-19 sürecinde ortaokul öğrencilerinin ve ailelerinin bu dönemi sağlıklı bir biçimde geçirebilmeleri için araştırma sonuçlarına dayanarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

Aileler için öneriler

- Ebeveynler pandemi sürecinde çocuklarının da etkilenebileceğini düşünerek onları bu konuda bilgilendirmeli ve bu süreçte olumsuz yönde etkilenebilecekleri alanlarda onlara destek olmalıdır.
- Ev içerisinde çocukların kendilerine ait alan oluşturulması sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin gerekli önlemler alınarak ve uygun fiziksel ortamda arkadaşlarıyla vakit geçirmeleri sağlanmalıdır.
- Beslenme düzenlerine dikkat edilmeli ve sağlıklı beslenmelerine yardımcı olunmalıdır.
- Ev içerisinde olsa dahi hareket etmeleri sağlanmalı, uzun süre hareketsiz kalmaları önlenmelidir.

Eğitim için öneriler

- Pandemiye dolayı okuldaki eğitim öğretim yöntemlerinin farklılaştırılması, her öğrencinin okul faaliyetlerine katılmasının teşvik edilmesi ve bu faaliyetlerin uzaktan eğitime göre dönüştürülmesi sağlanmalıdır.
- Her çocuğun uzaktan eğitime katılabilmesi için gerekli altyapı çalışmalarının yapılması (internet, baz istasyonları vb.) sağlanmalıdır.
- Derslerden verim alamayan ve endişe duyan öğrencilerin bu durumu öğretmen ve aileleriyle paylaşmaları sağlanmalıdır.
- Öğretmenler öğrencilerle ders dışında da iletişim halinde olmalı, var olan ve oluşabilecek problemlerin önüne geçilmelidir.
- Öğrencilerin ders başarılarının olumsuz etkilenmemesi için ders çalışılacak uygun ortam oluşturulmalı, dikkat ve odaklanma problemlerinin yaşanmaması için özellikle ders saatlerinde çocuğun sessiz ve aydınlık bir ortamda ders çalışması sağlanmalıdır.

Covid-19 pandemi sürecinde “normal” yaşama ne zaman döneleceği hakkında belirsizlikler hala sürmektedir (Gümüşgöl ve Aydoğan, 2020; Kara, 2020). Bu süreçte hem ailelere, hem öğretmenlere hem de okul yönetimine destek sağlanması açısından devlet yönetimi gerekli önlemleri almalı ve gerekli politikaları düzenlemelidir. Ayrıca global düzeyde etkisi devam eden bu pandemide özellikle gelişmiş ülkelerin, sağlık sistemi açısından gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelere destek sağlamak hususunda gerekli adımlar atmaları insanlık tarihi açısından hayati öneme sahiptir.

KAYNAKÇA

Akoğlu, G., & Karaaslan, B. T. (2020). COVID-19 ve İzolasyon Sürecinin Çocuklar Üzerindeki Olası Psikososyal Etkileri. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 5(2), 99-103.

Aral, N., & Baran, G. (2011). *Çocuk Gelişimi*. İstanbul: YA-PA.

Aral, N, Aysu, B, Kadan, G. (2020). COVID 19 Sürecinde Çocuklar: Gelişimsel İhtiyaçlar Ve Öneriler. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 11 (2) , 360-379.

Brom, C., Lukavský, J., Greger, D., Hannemann, T., Straková, J., & Švaříček, R. (2020, July). Mandatory home education during the COVID-19 lockdown in the Czech Republic: a rapid survey of 1st-9th Graders' parents. In *Frontiers in Education* (Vol. 5, p. 103). Frontiers.

Çalışkan, Y. (2020). Covid-19 Pandemisi Ve Karantina Sürecinde Çocuk Ruh Sağlığı. *Medical Research Reports*, 3(Özel Sayı), 149-154.

Çiçek, İ., Tanhan, A., & Tanrıverdi, S. (2020). Covid-19 Ve Eğitim. *Milli Eğitim*, (1091-1104).

Davey, M. (2021, 22 Mayıs), Children with Covid: Why are some countries seeing more cases – and deaths? Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/world/2021/may/23/children-with-covid-why-are-some-countries-seeing-more-cases-and-deaths>

Eken, Ö , Tosun, N , Tuzcu Eken, D . (2020). Covid-19 Salgını İle Acil Ve Zorunlu Uzaktan Eğitime Geçiş: Genel Bir Değerlendirme. *Milli Eğitim Dergisi* , Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünya'da Eğitim , 113-128 . DOI: 10.37669/milliegitim.780722

Kara, Y. (2020). Pandemi Sürecindeki Öğrenci Deneyimleri: Bakırköy İlçesi Örneği. 7(7),165-176.

Parlaz, E. A., Tekgül, N., Karademirci, E., & Öngel, K. (2012). Ergenlik dönemi: fiziksel büyüme, psikolojik ve sosyal gelişim süreci. *Turkish Family Physician*, 3(2), 10-16.

Sarı, T., & Nayır, F. (2020). Pandemi Dönemi Eğitim : Sorunlar ve Fırsatlar Education in the Pandemic Period : Challenges and Opportunities Tamer Sarı - Funda Nayır. *Turkish Studies*, 15(4), 959–975.

Sert Ağır, M. (2014). Eğitim psikolojisi, A Bakioğlu (Edit). *Duygusal ve sosyal gelişim bağlamında kişilik gelişimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık

Sipalan, J. (2021, Haziran 4). Reuters. Temmuz 18, 2021 tarihinde Reuters :<https://www.reuters.com/world/asia-pacific/malaysia-warns-rising-number-covid-19-deaths-cases-among-children-2021-06-04/>adresinden alındı

Şahbudak, B., & İnal Emiroğlu, N. (2020). COVID-19 Pandemic and Mood Disorders in Children and Adolescents. *Turkish Journal of Child and Adolescent Mental Health*, 27(2), 59–63.

Imran, N., Zeshan, M., & Pervaiz, Z. (2020). Mental health considerations for children & adolescents in Covid-19 Pandemic. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 36 (Covid19-S4). <https://doi.org/10.12669/pjms.36.COVID19-S4.2759>

Jiao, W. Y., Wang, L. N., Liu, J., Fang, S. F., Jiao, F. Y., Pettoello-Mantovani, M., & Somekh, E. (2020). Behavioral and Emotional Disorders in Children during the COVID-19 Epidemic. *The Journal of Pediatrics*. doi.org/10.1016/j.jpeds.2020.03.013

T.C. Sağlık Bakanlığı, (2020). COVID-19 Weekly Situation Report 28/09/2020 – 04/10/2020 Turkey. <https://covid19.saglik.gov.tr/>, 05/10/2020.

UNESCO (2020). School closures caused by Coronavirus (Covid-19). <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse> 18 Temmuz 2021 tarihinde alıntılanmıştır.

Zhao, Y., Guo, Y., Xiao, Y., Zhu, R., Sun, W., Huang, W., ... & Wu, J. L. (2020). The effects of online homeschooling on children, parents, and teachers of grades 1–9 during the COVID-19 pandemic. *Medical Science Monitor: International Medical Journal of Experimental and Clinical Research*, 26, e925591-1

Zhou, S., Zhang, L., Wang, L. et al. (2020). Prevalence and socio-demographic correlates of psychological health problems in Chinese adolescents during the outbreak of COVID-19. *European Child & Adolescent Psychiatry*.